

Poslání moderní zoo

Dnešní zoologické zahrady si kladou za cíl zejména ochranu biodiverzity (světa, regionu, své země) a celých živočišných druhů. Zároveň je zde aspekt vzdělávací, výzkumný a vědecký. Pochopitelně nelze oddělit složku rekreační a odpočinkovou, které je však produktem víceméně přidaným, tradičním.

Chov zvířat je skoro stejně starý, jako lidstvo samo. Nejprve člověk začal chovat zvířata pro svůj užitek, později mocní vladaři chovali zvířata pro zábavu svoji a svých hostů, nebo jako odznak moci. První zoologické zahrady se lišily od těchto menažérií pouze tím, že byly přístupny široké veřejnosti. Na potřeby chovaných zvířat se nikdo moc neohlížel, možná i proto, že o nich nebylo prakticky nic známo. Proto byly první zoo koncipovány jako sbírky zvířecích druhů a pro pobavení návštěvníků.

Bohužel se i v dnešní době na zoologické a botanické zahrady často pohlíží jako na jakési méněcenné kulturní zařízení laciné zábavy. Čím dále na východ a jih, tím je postoj lidí horší. Naopak v západním světě mají zoologické zahrady své nezastupitelné místo v oblasti výchovy, vzdělávání a seriózní vědecké práce. Česká republika a její zoologické zahrady se tak nachází někde uprostřed obou pohledů. Často vysoce odborná práce zaměstnanců není příliš společensky ceněna („vždyť se tam po těch zvířatech musí akorát uklidit a dát jim krmení“), prostředků na modernizaci a novou výstavbu je méně než by bylo potřeba.

Zábava i poučení

Postupně si začali někteří lidé uvědomovat, že o chovaných zvířatech vlastně nic neví, a proto začali studovat jejich zvyky. Už nebylo cílem jen udržet zvíře při životě, ale také ho rozmnožit. To vyžadovalo určité znalosti. Proto začalo studium chování zvířat jak v zoologických zahradách, tak i v přírodě. Přitom se zjistilo, že stále více a více druhů se především vinou činnosti člověka ocitá na prahu vyhubení. Mnoho druhů člověk vyhubil dříve, než si toho vůbec všiml.

Ochrana přírody

Symbolem vyhubených zvířat je dronte mauricijský známý pod názvem dodo nebo blboun nejapný. Tento nelétavý důvěřivý pták, který neměl na svém ostrově žádné nepřátele, padl za oběť hladovým námořníkům. Dílo zkázy urychlili na ostrov zavlečení psi, kočky a prasata. Lidskou zásluhou zmizelo navždy ze světa nevyčísitelné množství dalších druhů, např. vakovlk, zebra kvaga, lev kapský, holub stěhovavý nebo alka velká. V dnešní době

díky „pokroku“ mizí každou hodinu !!!!! nějaký zvířecí druh, který často ani lidstvo nestihlo poznat.

A s rostlinami je to stejné. Přitom každý živočich i rostlina mají své nezastupitelné místo v ekosystému. Pojmy voda, vzduch, rostliny, zvířata i člověk jsou navzájem spojeny jemnou nití existence a jsou na sobě vzájemně závislé. A tak vyhubením každého druhu je lidstvo blíž svému vlastnímu zániku. Zoologické a botanické zahrady mají tak nenahraditelnou funkci při záchraně genetického bohatství forem života naší planety. V tom je jejich obrovská kulturní a biologická hodnota, která může znamenat i značnou prestiž pro dané město a stát na mezinárodním poli. Tato hodnota je dána jedinečností chovaných druhů, které jsou často v přírodě již vyhubeny nebo na pokraji vyhubení. Vzhledem k tomu, že přírodní podmínky se často značně liší od podmínek pro chov v lidské péči, je nutné v součinnosti s dalšími zoologickými zahradami studovat chovatelství jednotlivých druhů do značných detailů a získávat tak poznatky, které přispějí ke zdárnému rozmnožení a záchraně jednotlivých druhů pro příští generace. Že se jedná o mnohem složitější činnost než v případě domestikovaných druhů, je zbytečně se zmiňovat. Důležitým úkolem zoologických a botanických zahrad je spolupráce na národní i mezinárodní úrovni do níž patří i organizace záchranných programů. V rámci této spolupráce zoologické zahrady se zvířaty neobchodují, dochází k plánovaným výměnám a zápůjčkám. Plzeňská Zoo a BZ je od roku 1990 jedním ze zakládajících členů Unie českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZ), od roku 1995 je členem Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA). EAZA organizuje Evropské záchovné programy (EEP), jejichž cílem je řízený chov ohrožených druhů se zamezením příbuzenské plemenitby. Zoo Plzeň se podílí na stále více programech EEP a na chovu dalších ohrožených druhů, zapsaných v Mezinárodní Červené knize ohrožených zvířat (RDB). U nejohroženějších druhů se vedou Mezinárodní plemenné knihy. V nich jsou zapsáni všichni známí jedinci na světě. Kurátor malých savců zoo Plzeň vede plemenné knihy pro madagaskarské lemury. Od roku 1996 je plzeňská Zoo a BZ členem instituce BGCI, která koordinuje spolupráci botanických zahrad celého světa při ochraně biodiverzity naší planety. Zoo je rovněž členem organizací BAG Kleinsäuger, sdružujícím chovatele drobných savců, TAG Small Mammals, která pod EAZA koordinuje chovy menších savců a Prosimian TAG, řídící chovy poloopice. Počet institucí, v nichž přijala plzeňská zoo členství nebo s nimiž spolupracuje, stále narůstá.

Špičkou pomyslného ledovce jsou pak aktivity směřující k navrácení některých druhů do přírody a posílení divoce žijící populace (repatriace). To je velmi složitá a nákladná činnost, protože není možné zvíře jen tak vypustit „do lesa“. Často by tam totiž vůbec nepřežilo. Pro tyto programy je třeba vybírat mladé jedince s vhodnou genetickou výbavou, kteří prochází přes aklimatizační stanice. Dávno tak již nedochází k odchytu zvířat pro zoologické zahrady, kde probíhá chov druhů již v několikáté generaci a směr

pohybu zvířat se naopak historicky otočil, zpět do přírody. Bez zoologických zahrad by člověk už nikdy neuviděl takové druhy jako je kůň Převalského, jelen milu, zubr, berneška havajská a mnoho a mnoho dalších druhů zvířat. Je třeba si uvědomit, že člověk je zodpovědný za existenci tvorů, kterým svou nerozumnou činností bere podmínky k životu. Tak nejenže ochuzuje sám sebe, ale dokonce ohrožuje existenci lidstva jako takového. Plzeňská zoo zaměřila svoji pozornost například na Filipíny nebo Madagaskar a další ostrovy v Indickém oceánu.

Vědecký význam zoo

V procesu chovu získávají zoo mnoho poznatků, které jsou často zajímavé pro vysoké školy přírodovědného zaměření, pro zoologické ústavy a muzea. Jsou to poznatky ke kterým by se tyto instituce buď nedostaly vůbec, nebo jen velmi obtížně. Pracovníci naší Zoo a BZ publikují výsledky své práce ve Výroční zprávě, v populárním časopise IRIS i jiném odborném tisku.

Stále více projektů ochrany přírody na místě výskytu - tzv. in situ - se stává realitou i pro život plzeňské zoo. Více se dočtete v sekci "Podporujeme" o ochraně přírody.

Výchovně vzdělávací činnost

Velmi důležitou funkcí je osvětově vzdělávací činnost. Zoo se podílí na rozšiřování a osvojování biologických a ekologických znalostí nejen v průběhu školní výuky. Naše zoo vedle neustálého zdokonalování informačního systému pořádá besedy, přednášky a organizuje kroužky pro děti a mládež. V zoo najdete i naučnou stezku k tématu Vývoj přírody ve čtvrtohorách, jejíž součástí se stal statek Lüftnerka, který znázorňuje život českého statku 19.století. Kromě toho se snažíme představovat zvířata v takovém prostředí v jakém skutečně žijí v přírodě včetně rostlin tak, aby byly návštěvníkům lépe pochopitelné vazby v jednotlivých ekosystémech.

Místo pro rekreaci občanů

Zoo plní funkci rekreačního zařízení, protože bez vás, návštěvníků by zoologická zahrada nebyla zoologickou zahradou, bylo by to pouze chovné zařízení – farma. Naším cílem je vytvářet prostředí, kde vy se svými blízkými prožijete příjemné chvíle, odpočínáte si a načerpáte nové síly. K tomu vám chceme zajistit dostatek možností k občerstvení, odpočinku, ale i příjemné zábavě. Pravidelně pořádáme dětské dny, soutěže, které se snažíme připravit ve stylu ochrany přírody nebo našeho duchovního či folklórního dědictví.